4.3. Yesrib

Hz. Muhammed'in(s.a.v.) hicretinden sonra Medine adını alan Yesrib, Uhud ve Âir dağlarının arasında kurulmuştur. Etrafında volkanik oluşumlar bulunan şehir su kaynakları bakımından oldukça zengindir. Amâlikalılar Yesrib'in ilk sakinleri olarak kabul edilir. Şehrin sonraki sakinleri olan Yahudilerin Yesrib'e gelişleri hakkında birden fazla rivayet vardır. Ağır basan görüş, Bâbil Kralı Buhtunnasr'ın, Kudüs'ü işgal ettikten sonra Bâbil'e sürdüğü Yahudilerden bir kısmının Yesrib'e gelip yerleştikleridir. Hıristiyanlığın Suriye'de yayılmasının ardından Romalıların baskısına maruz kalan Filistin ve Suriye Yahudileri de kendileri için güvenli bölge olarak Yesrib'i seçmiş ve buraya yerleşmişlerdir. Bunlar Benî Kurayza, Benî Kaynuka ve Benî Nadir isimli Yahudi kabileleridir.[66]

63 Yakut el-Hamevî, Mu'cemu'l-buldân, C 4, s. 8.
64 Taberî, Târîh, s. 206; Belâzürî, Ensâb, C 1, s. 29.
65 Yakut el-Hamevî, Mu'cemu'l-buldân, C 4, s. 8-12.
66 Semhûdî, Vefâü'l-vefâ, C 1, s. 157.

Yahudiler Yesrib'e gelip yerleştikten sonra Arap kabile geleneğini benimsemiş ve hatta Arap isimleri almaya başlamışlardır. İlerleyen zamanlarda Yemenli Ezd kabilesinin iki kolu olan Evs ve Hazrec, Yemen'deki Me'rib Barajı'nın yıkılması üzerine Hicaz bölgesine göç etmiş ve Yesrib'e yerleşmişti.[67] Kahtânî Araplarından olan Evs ve Hazrecliler, burada Yahudilerin ekonomik ve siyasal baskısı altında yaşamaya başlamışlardı. Gassânîler ve diğer bazı Arap kabilelerinin desteğini alan Hazrecliler Yahudilere üstünlük sağlayınca bu iki kabile Yahudilerin baskısından kurtulmuş oldu. Şehirde hâkimiyeti ele geçiren Evs ve Hazrec kabileleri Yahudilerin kışkırtmaları sonucu bir süre sonra birbirine düşman iki kabile hâline geldi.[68]

SÖZ SİZDE

Yahudilerin Evs ve Hazrec kabilelerini birbirine düşman etmeye çalışmasının sebepleri neler olabilir? Düşüncelerinizi paylaşınız.

İnanç olarak putperestliği benimsemiş olan Evs ve Hazrec kabilelerinin Menât isimli putları bulunmaktaydı. Onlar Yesrib ile Mekke arasında bulunan Kudeyd'deki tapınağa yerleştirdikleri bu puta çok fazla değer verir, hac için Kâbe'ye gittiklerinde bile Menât'a gelip tıraş olmadan haccı tamamlanmış saymazlardı. Çeşitli vesilelerle hediyeler takdim edip kurbanlar sundukları Menât'a verdikleri değerden dolayı çocuklarına Abdumenât veya Zeydumenât isimlerini verirlerdi.[69]

Görsel 1.10: *Yesrib şehrinin temsilî görüntüsü*

Yesribliler ticaretle uğraşmalarına rağmen bu konuda Hicaz'ın diğer şehirleri kadar ileri değillerdi. Halk daha çok tarım ve hayvancılıkla geçinmekle beraber dokumacılık, demircilik gibi işleri yapanlar da vardı. Benî Kaynuka kabilesi ise kuyumculuk ve silah imalatında adından söz ettiriyordu. Kendilerine ait bir çarşıları da bulunan Kaynukalıların öncülüğünde Yahudiler şehrin ekonomisinde söz sahibiydiler.

Merkezî bir yönetim olmadığı için Yesrib'de her kabile bağımsız bir şekilde kendi kurallarına göre yaşıyordu. Bununla birlikte ekonomik açıdan üstün durumda bulunan Yahudiler zaman zaman bu üstünlüklerini idari konulara da yansıtıyor, Araplar onlara tabi olmak zorunda kalıyordu. Daha sonra şehrin hâkimiyeti Araplara geçince Yahudiler Evs ve Hazrec'i birbirine düşürerek onların daha fazla güçlenmelerini engellemişti. Bu süreçte Evsliler, Benî Kurayza ve Benî Nadir ile; Hazrecliler ise Benî Kaynuka ile ittifak kurmuşlardı. Şehirdeki bu parçalanmışlık, Hz. Peygamber'in gelişine kadar uzun bir süre devam etmiştir.[70]

67 İbn Hişâm, es-Sîre, C 1, s. 13-14.
68 Yâkut el-Hamevî, Mu'cemu'l-buldân, C 5, s. 82-87; Semhûdî, Vefâü'l-vefâ, C 1, 166-167.
69 İbnü'l-Kelbî, Kitabu'l-asnâm, s. 29-30.
70 Nebi Bozkurt, Mustafa Sabri Küçükaşçı, "Medine", DİA, C 28, s. 309-311.